

Examenul național de bacalaureat 2026

Proba E. c)

Istorie

Simulare

Varianta 2

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Prečitajte si pozorne nasledujúce pramene:

A. „Na Tiskej nížine a v Sedmohradsku našli Maďari zmiešané rumunsko-slovanské obyvateľstvo, ktoré malo viacero politických organizácií. Jasne o tom hovoria dva historické pramene: *kronika anonymného notára kráľa Bélu a ruská kronika známa ako Nestorova kronika*. Podľa prvého prameňa existovali na ľavom brehu Tisy tieto „kniežatstvá“: jedno Menumurutovo, medzi riekami Someș a Mureș, teda v oblasti Crișany, druhé Gladovo v Banáte a tretie v samotnom Sedmohradsku. Tu vládol *Gelou*. [...]

V bojoch s Maďarmi mal Glad okrem vlastného vojska aj podporu Kumánov, Bulharov pod vedením troch kniežat a *Blachov*, teda Rumunov. Bol však porazený, ukryl sa v Keve na hraniciach Bulharska a napokon sa podrobil. [...]

Sedmohradsko, pôvodná zem rumunského etnika, ako to jednoznačne dokázali aj najnovšie vedecké výskumy [...], vždy predstavovalo rezervoár, z ktorého sa etnicky zásobovali kniežatstvá. Na podporu tohto tvrdenia možno uviesť množstvo dokumentov a svedectiev, oficiálnych aj súkromných, počnúc 14. storočím – založením Moldavska Maramurešanmi – až po 19. storočie – kolonizáciou Dobrudže pastiermi – mokaňmi [...].“

(Constantin C. Giurescu, *Dejiny Rumunov*)

B. „Proces zjednocovania týchto štátnych útvarov, pravdepodobne urýchlenný aj príchodom rumunských skupín spoza hôr, ktoré boli vyhnané katolicizáciou vnucovanou uhorskými kráľmi na odporúčanie pápeža, sa zdá, že sa začal v kniežatstve Litovoja, ktorého nachádzame v boji s Maďarmi v roku 1277 pre územia, ktoré kráľ považoval za patriace korune, no za ktoré knieža nechcelo platiť tribút. Litovoj padol v boji, jeho brat Bărbat bol zajatý a prinútený nielen zaplatiť výkupné, ale aj uznať uhorskú zvrchovanosť. Nástupcom Bărbata bol pravdepodobne Tihomir a jeho nástupcom jeho syn Basarab; ten systematicky rozširoval hranice svojho štátu, na juhu až k Dunaju, na východe k južnému Moldavsku, smerom ku Kilii; [...] pod zámienkou obsadenia niektorých území, ktoré považoval za patriace korune, Karol Róbert podnikol výpravu proti tomu, koho opakovane nazýva „vzbúrencom“. [...] Karol Róbert vpadol do Valašska, dostal sa až do Argeșu, no bol prinútený ustúpiť späť do Sedmohradska; [...] uhorské vojsko, prekvapené v horách pri Posade na spiatocnej ceste, bolo Basarabom zničené, pričom samotný kráľ unikol len s veľkými ťažkosťami útek. Bitka pri Posade znamenala koniec uhorskej zvrchovanosti a vznik prvého nezávislého rumunského štátu.“

(Vlad Georgescu, *Dejiny Rumunov. Od počiatkov po súčasnosť*)

Na základe týchto prameňov odpovedzte na nasledujúce úlohy:

1. Uvedte z prameňa **B** politického vodcu, ktorý prišiel o život v ozbrojených konfliktoch 13. storočia.

2 body

2. Uved'te z prameňa **A** jednu informáciu o podpore, ktorú dostal vládca banátskeho kniežatstva v bojoch s Maďarmi. **2 body**
3. Uved'te dva rumunské historické priestory, ktoré sú spomenuté tak v prameni A, ako aj v prameni **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce prameňu, ktorý tvrdí, že Sedmohradsko predstavovalo etnický rezervoár pre kniežatstvá. **3 body**
5. Napíšte vzťah príčina – následok, ktorý je možné stanoviť medzi dvoma informáciami vybranými z prameňa **B**, pričom uvediete úlohu každej z nich (príčiny, resp. následku). **7 bodov**
6. Uved'te dve historické udalosti týkajúce sa vzniku mimokarpatských rumunských stredovekých štátov, ktoré sa odohrali v druhej polovici 14. storočia. **6 bodov**
7. Uved'te jednu podobnosť medzi miestnymi autonómiami doloženými v rumunskom priestore v 11. – 13. storočí. **4 body**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Pozorne si prečítajte nasledujúci prameň:

„Dňa 30. júna / 12. júla 1866 panovník Karol zložil prísahu na prijatú Ústavu, ktorá bola nasledujúci deň vyhlásená. [...] V dôsledku toho bol zavedený, respektíve skôr zachovaný dvojkomorový systém (avšak zjavne bez toho, aby boli priznané panovníkovi práva, ktoré mal jeho predchodca vo vzťahu k Senátu), panovníkovi bolo priznané právo veta pri sankcionovaní zákonov prijatých parlamentom (ktoré však nikdy neuplatnil!), boli zavedené obmedzenia demokratického volebného systému obsiahnutého v pôvodnom návrhu. Z troch volebných kolégií sa prešlo na štyri a väčšina voličov získala iba právo nepriameho hlasovania; [...] Druhá časť, *O právach Rumunov*, obsahujúca nemenej ako 26 článkov, sa nachádzala na začiatku Ústavy a odrážala postoje radikálov, ktoré konzervatívci nedokázali odmietnuť. Osobná sloboda, sloboda svedomia, vzdelávania, tlače (pričom bolo zakázané znovuzavedenie cenzúry alebo vyberanie kaucie od novinárov) a zhromažďovania, ako aj sloboda združovania, rovnosť pred zákonom, v daňových povinnostiach a verejných bremenách, prístup k verejným, civilným i vojenským funkciám, petičné právo, tajomstvo korešpondencie, nedotknuteľnosť vlastníctva (pričom vyvlastnenie bolo prípustné iba „z dôvodu verejného záujmu“ a len so „spravodlivou a predchádzajúcou náhradou“) boli zaručené všetkým občanom krajiny; [...] Roľníkom bola zaručená držba pozemkov, ktoré získali na základe roľníckeho zákona z roku 1864, zároveň však bola zaručená náhrada aj vyvlastneným statkárom.“

(Rumunská akadémia, *Dejiny Rumunov*)

Na základe tohto prameňa odpovedzte na nasledujúce úlohy:

1. Pomenujte základný dokument spomenutý v danom prameni. **2 body**
2. Uved'te storočie, na ktoré sa daný prameň vzťahuje. **2 body**
3. Uved'te panovníka Rumunska a jednu jeho právomoc, na ktorú sa prameň vzťahuje. **6 bodov**
4. Uved'te z daného prameňa dve informácie týkajúce sa volebného systému. **6 bodov**
5. Na základe daného prameňa formulujte stanovisko k právam Rumunov zaručeným základným zákonom štátu a podporte ho dvoma informáciami z prameňa. **10 bodov**
6. Argumentujte jedným relevantným historickým faktom tvrdenie, že politická prax používaná v Európe v prvých štyroch desaťročiach 20. storočia prispela k nastoleniu a upevneniu totalitných režimov. (*Hodnotí sa prezentácia historického faktu a použitie spojok vyjadrujúcich príčinnosť a záver*) **4 body**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

V rozsahu dvou strán vypracujte esej o vývoji politického života v Evropě a v Rumunsku v 20. století, přičemž zohľadnite:

- predstavenie jedného faktora, ktorý prispel k upevneniu demokracie v medzivojnovom Rumunsku;
- uvedenie dvoch demokratických politických ideológií v Rumunsku v treťom desaťročí 20. storočia a jednej reprezentatívnej osobnosti pre každú z uvedených ideológií;
- uvedenie dvoch totalitných politických ideológií prejavujúcich sa v Európe v prvej polovici 20. storočia a predstavenie jednej podobnosti a jedného rozdielu medzi nimi;
- sformulovanie stanoviska vzťahujúceho sa na politický režim v Rumunsku v poslednom desaťročí dvadsiateho storočia a podporenie tohto stanoviska historickým argumentom

Poznámka: Hodnotí sa aj používanie **primeraného historického jazyka**, **štruktúrovanie** výkladu, zdôraznenie **vzťahu príčina – následok**, vypracovanie **historického argumentu** (uvedenie relevantného historického faktu a použitie spojok vyjadrujúcich príčinnosť a záver), dodržanie **chronologickej/logickej postupnosti** historických udalostí a **dodržanie stanoveného rozsahu** eseje.